

Магістр 2 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ОВЕРДРАФТУ

Анотація. Розглянуто особливості відображення в обліку операцій з кредитами овердрафту, їх сучасний стан та перспективи розвитку, а також запропоновано використання більш доцільних рахунків з метою вдосконалення бухгалтерського обліку.

Аннотация. Рассмотрены особенности отражения в учете операций с кредитами овердрафта, их современное состояние и перспективы развития, а также предложено использование более целесообразных счетов с целью совершенствования бухгалтерского учета.

Annotation. This paper describes the particularities of overdrafts accounting, their current state and development prospects, and suggests the usage of more appropriate accounts to improve accounting.

Ключові слова: овердрафт, бланковий овердрафт, забезпечений овердрафт, відсотки за овердрафтом, кредити.

Під впливом світової кризи різко погіршилось фінансове становище українських підприємств. Усе частіше дебітори зволікають з оплатою своїх зобов'язань. Інколи буває так, що грошові кошти повинні поступити на рахунок підприємства завтра-післязавтра, але дуже потрібні вже сьогодні. Найпростіший і найшвидший спосіб вийти з такої ситуації – скористатися короткостроковим банківським кредитом, найпривабливішим з яких є саме овердрафт. Активно використовуючи його, підприємство може значно не тільки підвищити свій фінансовий потенціал та платоспроможність, а й покращити ділову репутацію та забезпечити собі безперебійну роботу.

Питання організації розрахунків овердрафт розглядалися в роботах низку вітчизняних вчених, зокрема: Герасимовича А. М., Кіндрацької Л. М., Парасія-Вергуненко І. М., Дерев'яно С. І. та багатьох інших.

Мета дослідження – дослідити особливості організації розрахунків овердрафт в Україні.

Завдання дослідження: визначити поняття кредитів овердрафту та виділити їх переваги перед звичайним кредитуванням, розглянути особливості облікових процедур за даним видом кредитування, визначити організаційні аспекти та навести пропозиції, щодо використання окремих рахунків для відображення в обліку кредитів овердрафт.

Об'єкт дослідження – господарські операції, пов'язані з оформленням кредитів овердрафт, а також облікові процедури щодо їх розподілу.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методологічних та організаційно-практичних засад бухгалтерського обліку за кредитними операціями.

Овердрафт – це право здійснювати платежі з поточних рахунків клієнтів, що надаються банком надійним позичальникам для покриття тимчасового браку безготівкових коштів, які обліковуються за цими рахунками та передбачають автоматичне дебетування рахунків і наявність дебетового сальдо [1]. Кажучи простіше, овердрафт надає клієнтові право оплачувати платіжні доручення у розмірах, що перевищують залишок на його поточному рахунку. Для підприємства овердрафт вигідний, насамперед, тим, що у будь-який момент за рахунок банку може поповнити свої обігові кошти, яких бракує для проведення розрахунків. Тобто завдяки овердрафту підприємство отримує

можливість належним чином працювати та здійснювати необхідні платежі навіть за тимчасової відсутності коштів на рахунку. Це є важливим, зокрема для своєчасної сплати податкових зобов'язань, виплати заробітної плати, розрахунків з контрагентами.

Для своїх клієнтів банк може надавати такі види овердрафту:

1. Бланковий овердрафт – це овердрафт, який надається на поточний рахунок клієнтам з позитивною репутацією та стабільними грошовими надходженнями. У даному випадку забезпечення овердрафту не відбувається, адже гарантією повернення грошових коштів є обороти на рахунках клієнта.

2. Забезпечений овердрафт – це овердрафт, який надається клієнту під заставу нерухомості, транспортних засобів, товарів в обороті тощо, або під гарантію (поруку) третьої сторони.

Овердрафт за своєю суттю подібний звичайному кредитуванню, проте має низку переваг.

По-перше, отримання овердрафту – більш швидка процедура, адже не потребує від підприємства надання техніко-економічного обґрунтування і багатьох додаткових документів. До основних документів, що подаються до банку належать:

заява на отримання овердрафтового кредиту;
документи, що характеризують фінансове становище підприємства (Баланс, Звіт про фінансові результати, інформація про надходження на рахунки клієнта за останні 2 місяці, перелік дебіторів та кредиторів тощо).

Слід зауважити, що перелік необхідних документів кожен банк визначає самостійно. Тому зазначений список може змінюватись.

По-друге, овердрафт може надаватися без наявності будь-якого забезпечення. Що є вагомою перевагою для клієнтів.

По-третє, овердрафт не має цільового характеру. Мається на увазі те, що позичальник сам визначає на свій розсуд розподіл та призначення використання позичкових засобів.

Крім того, отримання кредиту потребує від позичальника наявності додаткового розрахункового рахунку, а використання овердрафту дозволяє здійснювати платежі з поточного рахунку, що певною мірою полегшує ведення бухгалтерського обліку [1].

Перед оформленням овердрафту банки встановлюють його ліміт. Як правило, він не перевищує 15 – 50 % від місячного надходження доходу від реалізації товарів та продукції на поточний рахунок банку.

Варто звернути увагу, що кожен банк може мати свою методику розрахунку, і розмір наданого банком ліміту залежить більше від стабільного фінансового становища підприємства і від його позитивної кредитної репутації.

Зазвичай овердрафт надається в гривні. Надання овердрафту в іноземній валюті не заборонено законодавством, тому кожний банк самостійно вирішує, надавати чи ні таку послугу своїм клієнтам. Проте овердрафт в іноземній валюті може бути наданий лише підприємству, яке має стабільні надходження в іноземній валюті на поточний рахунок.

За відкриття овердрафту банк стягує фіксовану одноразову плату, яку слід сплатити при укладенні договору.

Умови процентної ставки або плати за користування овердрафтом найбільш суб'єктивні і залежать від кредитної політики банку.

Один із варіантів – це коли відсотки за користування овердрафтом нараховуються один раз на місяць на суму фактичної заборгованості і за фактичний термін використання кредиту за методом "факт/365 днів" і підлягають сплаті у тому місяці, в якому вони нараховані. Також банк може вибрати варіант, коли відсотки за користування овердрафтом нараховуються щодня на суму дебетового сальдо за поточним рахунком клієнта, яка була закрита за рахунок овердрафту. Погашаються відсотки щодня автоматично з поточного рахунку, що працює у режимі овердрафту [1].

Крім того, якщо підприємство – користувач овердрафтом захоче внести до кредитного договору які-небудь зміни, наприклад про збільшення ліміту, то за це також треба буде сплатити встановлену суму. За невчасне повернення наданого кредиту за овердрафтом банк стягає пеню і підвищені відсотки.

У бухгалтерському обліку операції з овердрафту відображаються таким чином:

Визначаються суми зобов'язань відповідно до умов договору за дебетом 9129, а кредитується – 9900.

Відображається сума кредиту овердрафту у межах обумовленої в договорі максимальної суми за дебетом проводять рахунки клієнтів, а за кредитом рахунки 1001, 1002, 1200, 3900.

Під час надання коштів у вигляді кредиту овердрафт робиться зворотний запис зі зменшення суми зобов'язань із виданого кредиту.

При нарахування суми процентних доходів за кредитом овердрафт дебетуються рахунки 2607, 2657, а кредитується рахунки процентних доходів за кредитами.

Погашення суми заборгованості за кредитом овердрафт буде відобразитися таким чином: за дебетом відображаються рахунки 1200, 3739, 3900 та рахунки клієнтів, а за дебетом – рахунки клієнтів.

Погашення суми процентних доходів за кредитом овердрафт обліковуються таким чином: за дебетом 1200, 3739, 3900 та рахунки клієнтів, а за кредитом – 2607, 2657.

Якщо суму основного боргу за кредитом овердрафт не погашено у визначений кредитним договором термін, то дебетовий залишок за рахунком клієнта наступного робочого дня відображається на рахунках з обліку простроченої заборгованості наданих кредитів.

Припинення виконання суми невикористаного зобов'язання відображаються в системі позабалансових рахунків.

У разі припинення дії договору або повного його виконання відповідна сума зобов'язань списується з позабалансових рахунків.

Для покращення бухгалтерського обліку та нагляднішого відображення кредитів овердрафт, автор вважає за потрібне ввести в обіг такі рахунки:

1503 "Кредити типу овердрафт отримані від інших банків";

1603 "Кредити типу овердрафт надані іншим банкам";

2609 "Кредити типу овердрафт на вимогу суб'єктів господарювання";

2621 "Кредити типу овердрафт на вимогу фізичних осіб";

2659 "Кредити типу овердрафт на вимогу небанківських фінансових установ".

Тоді облікове відображення банківських операцій за кредитами овердрафт із різними суб'єктами матиме такий вигляд:

відкрито овердрафт на кореспондентському рахунку банку в НБУ (в інших банках):

Дебет 1200 "Кореспондентський рахунок банку в Національному банку України" (1500 "Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках");

Кредит 1503 "Кредити типу овердрафт отримані від інших банків";

кредит типу овердрафт надано іншому банку (НБУ):

Дебет 1603 "Кредити типу овердрафт надані іншим банкам";

Кредит 1200 "Кореспондентський рахунок банку в Національному банку України" (1500 "Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках");

відкрито овердрафт на на вимогу фізичної особи:

Дебет 2621 "Кредити типу овердрафт на вимогу фізичних осіб";

Кредит 2620 "Кошти на вимогу фізичних осіб";

відкрито овердрафт на на вимогу суб'єкту господарювання:

Дебет 2609 "Кредити типу овердрафт на вимогу суб'єктів господарювання";

Кредит 2600 "Кошти на вимогу суб'єктів господарювання";

відкрито овердрафт на на вимогу небанківської фінансової установи:

Дебет 2659 "Кредити типу овердрафт на вимогу небанківських фінансових установ";

Кредит 2650 "Кошти на вимогу небанківських фінансових установ".

Створення даних рахунків приведе до більш зручного відображення в обліку кредитів овердрафт, прозорості їх відображення та зручного моніторингу.

Таким чином, овердрафт має низку незаперечних переваг. Застосування такої форми кредитування, як овердрафт, дозволяє здійснювати видачу поновлюваних кредитів без додаткового оформлення документів, тобто в разі потреби скористатися овердрафтом можна в будь-який час. Основною перевагою даного кредитного продукту є можливість здійснення покупок в умовах тимчасової нестачі коштів на поточному рахунку, причому за своєю суттю

овердрафт – бланковий кредит, який не вимагає забезпечення – забезпеченням виступають майбутні надходження на картковий рахунок. Також можна виділити відсутність обмежень по цільовому використанню позикових коштів, оптимізацію витрат на оплату відсотків по кредиту, автоматичне надання і погашення овердрафту за мірою недостачі або надходження грошових коштів відповідно.

Сьогодні овердрафт є однією з найбільш вигідних форм надання короткострокового кредиту. За допомогою овердрафту підприємство може не тільки значно підвищити свій потенціал, але й поліпшити платіжну дисципліну, ділову репутацію, здійснювати стабільну безперебійну роботу. У найближчій перспективі доцільно розвивати овердрафт, як альтернативу споживчому кредиту.

Наук. керівн. Глебова Н. В.

Література: 1. Овердрафт – особливості застосування й обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dtki.com.ua/show/1cid02780.html>. 2. Глебова Н. В. Облік у банках : навчальний посібник / Н. В. Глебова. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – С. 176.